II

(Säädökset, joita ei tarvitse julkaista)

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 14 päivänä lokakuuta 1998,

Ranskan valtion Société Marseillaise de Crédit (SMC) -yhtiölle myöntämien tukien ehdollisesta hyväksymisestä

(tiedoksiannettu numerolla K(1998) 3210)

(Ainoastaan ranskankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(1999/508/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on edellä mainitun artiklan mukaisesti kehottanut niitä, joiden etua asia koskee, esittämään huomautuksensa,

sekä katsoo seuraavaa:

1. JOHDANTO

Ranskan viranomaiset ilmoittivat heinäkuussa 1993 komissiolle Ranskan aikomuksesta korottaa Société Marseillaise de Crédit -pankin (jäljempänä 'SMC'), jonka ainoa osakkeenomistaja on valtio, pääomaa noin 860 miljoonalla Ranskan frangilla kahdessa erässä elokuun 1993 ja vuoden 1994 alun välisenä aikana.

Tarkasteltuaan tapausta Ranskan viranomaisten esittämien tietojen perusteella komission yksiköt katsoivat, etteivät nämä toimenpiteet sisältäneet valtiontukea (13 päivänä lokakuuta 1993 päivätty kirje, D/9462).

Komissio ilmoitti Ranskan viranomaisille 3 päivänä lokakuuta 1996 päivätyllä kirjeellään 18 päivänä syyskuuta 1996 tekemästään päätöksestä [1] aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätty menettely valtion SMC:lle myöntämien muiden tukitoimenpiteiden osalta. Komissio katsoi, että seuraaviin toimenpiteisiin saattoi sisältyä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea: i) vuosina 1994 ja 1995 toteutetut 1 241 miljoonan frangin suuruiset pääomankorotukset ii) vuodeksi 1996 suunniteltu 858 miljoonan frangin suuruinen pääomankorotus.

Samassa päätöksessä komissio varasi itselleen oikeuden tarkastella uudelleen vuonna 1993 ilmoitettua 860 miljoonan frangin suuruista pääomankorotusta, jos perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa mukaisen menettelyn aikana saadut tiedot osoittaisivat, että komission yksiköiden vuonna 1993 tekemä arviointi oli perustuesnut virheellisiin tai epätäsmällisiin tietoihin tai jos ne olosuhteet, joiden perusteella komission yksiköt päättyivät myönteiselle kannalle, olivat muuttuneet.

Komissio ilmoitti 23 päivänä heinäkuuta 1998 päivätyllä kirjeellään Ranskan viranomaisille 14 päivänä heinäkuuta 1998 tekemästään päätöksestä [2] ulottaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen 18 päivänä syyskuuta 1996 aloitettu menettely 2 909 miljoonan frangin suuruiseen uuteen SMC:n pääomankorotukseen ja noin 400 miljoonan frangin takaukseen, jolla on tarkoitus kattaa mahdolliset vakuuspyynnöt.

---

[1] EYVL C 49, 19.2.1997, s. 10.
[2] EYVL C 249, 8.8.1998, s. 11.

2. TÄSSÄ MENETTELYSSÄ TARKOITETTUJEN TOIMENPITEIDEN KUVAUS

2.1 Toimenpiteen tausta

SMC on ollut valtion omistama pankki vuodesta 1982, jolloin se kansallistettiin. Oikeudelliselta muodoltaan pankki on osakeyhtiö, johon sovelletaan liikeyrityksiä koskevan 24 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain, kansallistamista koskevan 11 päivänä helmikuuta 1982 annetun lain sekä pankkeja koskevan 24 päivänä tammikuuta 1984 annetun lain säännöksiä. Pankkia koskee myös julkisen sektorin demokratisoimista koskeva 26 päivänä heinäkuuta 1983 annettu laki. Pankin johtokunta koostuu viidestä valtion edustajasta, viidestä henkilöstön valitsemasta työntekijöiden edustajasta sekä kahdesta Ranskan hallituksen nimittämästä pätevyytensä perusteella valitusta edustajasta. Pankin toimialana on yhtiöjärjestyksen mukaan talletuspankkitoiminta, ja se voi harjoittaa kaikenlaista pankki-, rahoitus- ja välitystoimintaa sekä Ranskassa että ulkomailla. Pankki toimii ennen kaikkea Etelä-Ranskassa, jossa se palvelee pääasiassa alueellisista pienistä ja keskisuurista yrityksistä ja teollisuusyrityksistä (pk- ja pkt-yritykset), kauppiaista ja alueella asuvista yksityishenkilöistä koostuvaa asiakaskuntaa. Myös Etelä-Ranskaan sijoittautuneet suuryritykset ja kiinteistöalan yrittäjät ovat SMC:n tärkeitä asiakkaita.

SMC:n konttoriverkko koostuu 156:sta Etelä-Ranskassa ja 6:sta Pariisissa sijaitsevasta toimipaikasta. Pankilla on joitakin pankkialaan liittyviin aloihin (erityisesti kiinteistöalan rahoitukseen) erikoistuneita tytäryhtiöitä. SMC:llä ei ole tytäryhtiöitä ulkomailla.

SMC:n taseen loppusumma oli vuoden 1997 lopussa noin 23 000 miljoonaa frangia. Työntekijöiden määrä oli samaan aikaan 2 054 henkeä.

SMC oli kannattava vuoteen 1990 asti, joskin heikosti, ja sen kannattavuus heikkeni koko ajan. Konsernitason nettotuloksen ja omien varojen välisenä suhteena ilmaistuna pankin kannattavuus laski vuosina 1987—1990 viidestä prosentista yhteen prosenttiin. 1990-luvulla SMC alkoi toimia kiinteistörahoitusalalla sekä osana omaa toimintaansa että alaan erikoistuneiden tytäryhtiöidensä kautta. Toiminta aloitettiin liian nopeasti juuri ennen kiinteistömarkkinoiden romahdusta. Tämä liittyneenä riittämättömään riskien valintatarkkuuteen ja valvontaan johti raskaisiin tappioihin. Myös liiketoimintakalut ja erityisesti henkilöstökulut olivat liian suuret sekä absoluuttisesti että henkeä kohden laskettuina. Erilaisilla tuottavuutta ilmaisevilla suhdeluvuilla mitattuna (työntekijöiden määrä/pankkitoiminnan nettotulos, alempien ja ylempien toimihenkilöiden määrä/työntekijöiden määrä, henkilöstökulut/työntekijöiden määrä) SMC oli selvästi Association française des banques -pankkiyhdistykseen kuuluvien pankkien keskiarvon yläpuolella.

SMC muuttui tappiolliseksi vuodesta 1991. Tähänastinen tappioiden kokonaismäärä konsernitasolla on 6 110 miljoonaa frangia (1991: – 11 miljoonaa frangia; 1992: – 451 miljoonaa frangia; 1993: – 317 miljoonaa frangia: 1994: – 1 257 miljoonaa frangia; 1995: – 952 miljoonaa frangia; 1996: – 22 miljoonaa frangia ja 1997: – 3 100 miljoonaa frangia). Valtio on osakkeenomistajana joutunut näin ollen korottamaan SMC:n pääomaa useita kertoja, jotta SMC täyttäisi pankkien vakavaraisuudelle Euroopan tasolla asetetut vaatimukset.

Vuoden 1994 tappio oli lähes samansuuruinen kuin omat varat yhteensä, mikä selittyy Ranskan pankkitoiminnan valvontaelimen pankkivaltuuskunnan (Commission bancaire) SMC:ta koskevien selvitysten jälkeen vaatimilla suurilla varauksilla ([3]).

Vuonna 1995 SMC:n tappiot olivat konsernitasolla 952 miljoonaa frangia. Tappiot liittyivät 330 miljoonan frangin varauksiin kiinteistöalalla toimiville tytäryhtiöille, joihin on lisättävä järjestämättömiin tai epävarmoihin saamisiin tehdyt 400 miljoonan frangin varaukset (joista 80 miljoonaa koskee kiinteistöalaa). Ranskan viranomaisten mukaan tällaiset varaukset johtuivat erityisesti Etelä-Ranskaa koskettaneen vuoden 1995 talouskriisin jatkumisesta sekä sitoumusten puutteellisesta valvonnasta SMC:ssä. Lisäksi liiketoimintakulut olivat liian suuret markkinaolosuhteisiin ja kilpailijoihin nähden.

Huolimatta SMC:n taloudellisen tilanteen tervehtymisestä vuosina 1994 ja 1995 yritys oli edelleen tappiollinen. Myös raskaat varaukset näkyivät tilikauden 1996 tuloksessa. Epävarmoja saatavia koskeviin varauksiin jouduttiin kirjaamaan paljon niin saamisten, leasing-toiminnan kuin kiinteistösaamisia koskevien tappioidenkin osalta. Tytäryhtiöt pois lukien epävarmoja saamisia ja vuokrasaamisia koskevat varaukset ja poistot olivat yhteensä 246 miljoonaa frangia: kiinteistöalan yrittäjien osuus oli 48 miljoonaa ja muiden asiakasluottojen 198 miljoonaa frangia.

Huolimatta tervehdyttämispyrkimyksistä, jotka ilmenivät muista kuin keskeisistä omaisuuseristä luopumisena, asiakkaiden parempana valikoimisena ja kustannusten karsimisena, SMC ei onnistunut tasapainottamaan tilejään vuoden 1997 alkupuoliskon aikana, sillä sen tulos konsernitasolla oli 1,8 miljoonaa frangia tappiollinen. SMC:n uusi joulukuussa 1997 nimitetty johto, jonka tehtäväksi oli annettu ehdotusten laatiminen pankin tilan kohentamiseksi tulevaisuudessa, tarkasteli tulosta perinpohjaisesti. Riippumattomien tilintarkastajien tekemien tilintarkastusten perusteella ilmeni, että ylimääräisten varausten tarve ([4]) ylittäisi pankin jäljellä olevat omat varat ja

([3]) Kyseessä ovat ensinnäkin kiinteistötoimintaa koskevat varaukset, joiden arvo oli yhteensä 555 miljoonaa frangia. (Määrästä 320 miljoonaa frangia koski yhtä ainoaa Pariisissa rue Auberilla sijaitsevaa kiinteistöä. Mainittakoon, että vuonna 1990 Pariisin konttorin kiinteisöalan toiminnasta syntynyt 570,5 miljoonan frangin voitto antoi SMC:lle mahdollisuuden tasata tilikauden tappioita noin 400 miljoonan frangin suuruisella poikkeuksellisella tuotolla. Kyseisellä hetkellä kiinteistömarkkinoiden keinottelu olikin huipussaan.) Lisäksi on otettava huomioon varaukset, jotka koskivat swappien tappioita ja pitkien arvopapereiden uudelleen luokittelusta syntyneitä tappioita, joiden määrä oli 294 miljoonaa frangia. Määrään on lisättävä vielä 191 miljoonan frangin suuruiset vanhoja luottotappioita koskevat varaukset ja vuonna 1994 pk-yrityksille myönnettyjä luottoja koskevat 240 miljoonan frangin suuruiset varaukset.

([4]) Ulkopuolisen tilintarkastajan suosittelemien ylimääräisten varausten määrä oli yhteensä noin 2,2 miljardia frangia. Määrä jakaantuu seuraavasti: luottokanta 757 miljoonaa frangia, oikeudelliset riskit 368 miljoonaa frangia, tytäryhtiöt 230 miljoonaa frangia, velat 416 miljoonaa frangia, kiinteistöomaisuuserät ja -saatavat 227 miljoonaa frangia ja muut 245 miljoonaa frangia.

asettaisi pankin tilanteeseen, jossa pankkia koskevat vakavaraisuusäännöt eivät enää täyttyisi.

SMC:n osakkeenomistaja katsoi, että näissä olosuhteissa ainoa keino pelastaa pankki oli sen pääomarakenteen vahvistaminen ja sellaiseen osakkaaseen turvautuminen, joka kykenisi saattamaan päätökseen yrityksen rakenneuudistuksen. SMC:n luovutus aloitettiin 22 päivänä huhtikuuta 1998 julkaisemalla Ranskan virallisessa lehdessä (*Journal officiel de la République française*) ilmoitus pankin luovuttamisesta suoraan yrityksen kanssa tehtävällä sopimuksella ilman erityisehtoja. Yhteyttä otettiin 16 pankkiin ([5]), neljä pankkia ([6]) sai tutustua asiakirja-aineistoon ja ainoastaan yksi pankki, Banque Chaix, teki lopullisen tarjouksen. Banque Chaix, joka on Crédit Commercial de Francen (jäljempänä 'CCF') tytäryhtiö, allekirjoitti sopimuksen SMC:n osakkeiden ostosta 12 päivänä kesäkuuta 1998. CCF on yksityinen pankkiryhmä, jolla on koko maan kattava konttoriverkko ja useita alueellisia pankkeja. Samana päivänä SMC:n johtokunta päätti pankin vuoden 1997 tilit, jotka osoittivat 3 100 miljoonan frangin tappiota konsernitasolla, joten pääomaa oli korotettava 2 909 miljoonalla frangilla, jotta vakavaraisuussääntöjen omia varoja koskeva vähimmäisvaatimus täyttyisi. Ennen pankin luovutusta valtio päätti korottaa SMC:n pääomaa viimeisen kerran 2 909 miljoonalla frangilla ja myöntää ostajalle ylimääräisen takauksen mahdollisten 423 miljoonan frangin suuruisten vakuuspyyntöjen kattamiseksi.

Taulukko 1

SMC: keskeiset tunnusluvut

(milj. FRF)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Tulos yhteensä	1 240	1 353	1 023	977	1 442	1 211
Yleiskustannukset ja poistot	1 344	1 334	1 262	1 204	1 170	1 158
Käyttökate	– 104	18	– 239	– 228	272	53
Tilikauden (netto)tulos	– 451	– 317	– 1 257	– 952	– 22	– 3 100
Tase	27 587	26 100	26 812	25 634	23 860	23 149
Oma pääoma	1 106	1 300 ([1])	2 147 ([1])	1 755 ([1])	835	797

([1]) Vuosina 1993, 1994 ja 1995 toteutetut pääomankorotukset mukaan luettuina.
Lähde: SMC:n toimintakertomukset 1992—1997.

2.2 **Perustelut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn aloittamiselle 18 päivänä syyskuuta 1996 ja sen jatkamiselle 14 päivänä heinäkuuta 1998**

Menettelyn aloittamisesta 18 päivänä syyskuuta 1996 tehdyssä päätöksessä komissio katsoi, että vuosina 1994 ja 1995 toteutettuihin pääomankorotuksiin, joiden määrä oli yhteensä 1 241 miljoonaa frangia, ja vuodeksi 1996 suunniteltuun 858 miljoonan frangin suuruiseen pääomankorotukseen saattoi sisältyä perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

Komissio korosti, että mainitut pääomankorotukset, joiden määrä oli yhteensä 2 099 miljoonaa frangia, olivat tarpeen SMC:n pelastamiseksi, koska vuonna 1993 laadittu saneeraussuunnitelma oli epäonnistunut. Komissio totesi myös, ettei käytettävissä ollut sellaista rakenneuudistussuunnitelmaa, jonka avulla yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuus olisi mahdollista palauttaa kohtuullisessa ajassa. Ei ollut osoitettu, että hallitun selvitystilan kustannukset olisivat olleet suuremmat kuin pääomankorottamisesta aiheutuvat kustannukset, kuten Ranskan viranomaiset katsoivat. Myöskään ei ollut osoitettu, että pääomankorotukset olisi suhteutettu ehdottomasti välttämättömään vähimmäistasoon.

Vaikka komission yksiköt olivat suhtautuneet myönteisesti vuonna 1993 ilmoitettuihin 860 miljoonan frangin suuruisiin pääomankorotuksiin, komissio oli varannut itselleen oikeuden tarkastella, oliko arviointi perustunut virheellisiin tai epätäsmällisiin tietoihin tai olivatko olosuhteet muuttuneet tällä välin tavalla, joka saattaisi muuttaa tuolloin tehtyä arviota. Jos jompikumpi edellytyksistä täyttyisi, vuonna 1993 ilmoitetut 860 miljoonan frangin suuruiset pääomansijoitukset voitaisiin katsoa tuiksi.

Samoista syistä, kuin mitkä komissio esitti aloittaessaan menettelyä 18 päivänä syyskuuta 1996, komissio päätti 14 päivänä heinäkuuta 1998, että uusiin SMC:n hyväksi toteutettuihin tukitoimenpiteisiin (2 909 miljoonan frangin suuruinen pääomansijoitus ja noin 400 miljoonan frangin takaus mahdollis-

([5]) ABN AMRO, Argentaria (Espanja), Banco de Santander (Espanja), Banque Chaix, Banque Nationale de Paris, BBV (Espanja), BCH (Espanja) Caisse d'Epargne Provence-Alpes-Corse, Carron & Cie (Korkmaz Yigit Holding, Turkki), Cie Financière Edmond de Rotschild, Crédit Agricole, Crédit Mutuel, Groupe Banques Populaires, La Caixa (Espanja), San Paolo (Italia) ja Société Générale.

([6]) Banque Chaix, Banque Nationale de Paris, Caisse d'Epargne Provence-Alpes-Corse ja Société Générale.

ten vakuuspyyntöjen kattamiseksi) saattoi sisältyä valtiontukea. Komissio korosti myös, että tämän menettelyn yhteydessä on selvitettävä ensinnäkin, saattoiko yksityistämismenettelyn ehtoihin sisältyä SMC:lle myönnettyä valtiontukea, ja toiseksi, saattoiko myyntihintaan sisältyä ostajalle myönnettyä valtiontukea noudatetun yksityistämismenettelyn vuoksi.

3. NIIDEN HUOMAUTUKSET, JOIDEN ETUA ASIA KOSKEE

Komissio on saanut seuraavat huomautukset julkaistuaan menettelyn aloittamista koskevan alustavan päätöksen *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Société Générale (jäljempänä 'SG') toimitti 18 päivänä syyskuuta 1996 aloitetun menettelyn yhteydessä 25 päivänä helmikuuta 1997 päivätyllä kirjeellään komissiolle huomautuksen. Siinä käsitellään komission käsitystä, joka koskee niitä kustannuksia, jotka valtion olisi osakkeenomistajana otettava vastatakseen, jos SMC asetettaisiin selvitystilaan. SG väittää, että osakkeenomistajan rajoitetun vastuun periaatetta ei sovelleta pankin pääosakkaaseen, jolla on lisäksi vastuu tallettajien ja markkinoiden luottamuksen säilymisestä. Tässä yhteydessä SG viittaa 24 päivänä tammikuuta 1984 annetun pankkeja koskevan Ranskan lain 52 pykälän 1 momenttiin, jonka mukaan Ranskan keskuspankin pääjohtajan *"on kehotettava"* vaikeuksissa olevan pankin osakkeenomistajia tarjoamaan tarvittavaa tukea. SG:n mukaan *"on itsestään selvää, ettei enemmistöosakas voi vaikeuksien ilmetessä laiminlyödä velvollisuuttaan taata pankin nettovelkoja"*.

Ranskan pankkiyhdistys (Association française des banques) ilmoitti 5 päivänä maaliskuuta 1997 päivätyssä kirjeessään tukevansa SG:n näkemystä ja huomautti erityisesti, että edellä mainitun pankkilain 52 pykälän 1 momentilla lievennetään huomattavasti pankin osakkeenomistajan rajoitettua vastuuta koskevaa sääntöä. Jos katsottaisiin, että osakkeenomistajan vastuu rajoittuu osakkuuden määrään, luottolaitosten tervehdyttämistä koskevien ennalta ehkäisevien toimien tehokkuus häviäisi oleelliselta osin, mikä voisi AFB:n mukaan johtaa pankkien kaatumisiin ja konkursseihin. Tämä ei edistä velkojien luottamusta eikä talouden moitteetonta toimintaa ([7]).

Päätettyään jatkaa tätä menettelyä 14 päivänä heinäkuuta 1998 komissio ei ole saanut huomautuksia kolmansilta osapuolilta, joiden etua asia koskee.

4. RANSKAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

Ranskan viranomaiset toimittivat komissiolle 3 päivänä joulukuuta 1996 päivätyllä kirjeellään huomautuksensa puolustaakseen toimenpiteitä, joiden osalta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukainen menettely aloitettiin. Viranomaiset täydensivät huomautuksiaan 3 päivänä joulukuuta 1996, 7 päivänä huhtikuuta 1997, 16 päivänä huhtikuuta 1997, 21 päivänä huhtikuuta 1997, 26 päivänä elokuuta 1997, 10 päivänä joulukuuta 1997, 19 päivänä kesäkuuta 1998 ja 25 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyillä kirjeillä. Kun komissio päätti näiden kirjeiden vuoksi jatkaa menettelyä, viranomaiset toimittivat 28 päivänä heinäkuuta 1998, 12 päivänä elokuuta 1998 ja 11 päivänä syyskuuta 1998 lisähuomautuksensa menettelyn jatkamisen johdosta.

4.1 Pääomankorotukset

Ranskan viranomaiset ilmoittivat 3 päivänä joulukuuta 1996 päivätyssä kirjeessään, että heinäkuussa 1993 ilmoitettua SMC:n saneeraussuunnitelmaa oli noudatettu keskeisiltä osiltaan, ennen kaikkea sosiaalikulujen pienentämisen osalta. SMC:n vuoden 1994 huono tulos johtui kuitenkin siitä, että pankkitoiminnan nettotuotto parani odotettua vähemmän ja luottotappiovaraukset kasvoivat toivotun pienenemisen sijaan.

Ranskan viranomaiset ilmoittivat 26 päivänä elokuuta 1997 päivätyssä kirjeessään, ettei vaikuta siltä, että valtion SMC:n hyväksi toteuttamat pääomankorotukset olisivat vääristäneet tai uhanneet vääristää kilpailua. Ensinnäkin viranomaiset totesivat, ettei SMC ollut noudattanut pankkien välistä kilpailua vääristävää hintapolitiikkaa, koska sen asiakkailleen tarjoama lainakorko oli korkeampi kuin kilpailijoiden ja koska palvelujen hinnoittelu vastasi markkinoilla olevien pankkien tarjoamien hintojen ylempää keskitasoa. Toiseksi viranomaiset esittivät, ettei SMC ollut vahvistanut kilpailuasemaansa muiden pankkien kustannuksella, koska pankin markkinaosuus oli laskenut hiljalleen ja sen asiakasmäärät olivat oysyneet samoina vuodesta 1994 alkaen.

Ranskan viranomaiset totesivat 10 päivänä joulukuuta 1997, 18 päivänä kesäkuuta 1998 ja 25 päivänä kesäkuuta 1998 päivätyissä kirjeissään, että huolimatta tervehdyttämisestä, joka oli tapahtunut luopumalla muista kuin keskeisistä omaisuuseristä, valikoimalla asiakkaat paremmin ja pienentämällä kustannuksia, SMC ei ollut onnistunut saamaan tilejään tasapainoon vuoden 1997 alkupuoliskolla. Sen jälkeen kun pankin uusi johto ja riippumattomat tilintarkastustoimistot olivat tarkastelleet tilannetta perusteellisesti ja tehneet kattavat tilintarkastukset, Ranskan viranomaiset ilmoittivat, että ainoa keino pelastaa SMC oli hankkia pankin tueksi sellainen osakas, jolla olisi riittävästi taitotietoa yrityksen rakenneuudistuksen loppuun saattamiseksi. Päätös, jonka mukaan SMC:n pääomaa korotettiin viimeisen kerran 2,9 miljardilla frangilla ja sille myönnettiin noin 400 miljoonan frangin takaus, teki Ranskan viranomaisten mukaan mahdolliseksi pankin luovuttamisen yksityiselle ostajalle, joka ottaisi vastatakseen sen rakenneuudistuksesta.

4.2 Selvitystilan kustannukset

Ranskan viranomaiset ja Ranskan pankkiyhdistys yhtyivät 18 päivänä syyskuuta 1998 aloitetussa menettelyssä ja

([7]) Myös Ranskan keskuspankin pääjohtaja lähetti kirjeen elokuun 1997 alussa, mutta tämän menettelyn tavanomaisten määräaikojen ulkopuolella.

16 päivänä huhtikuuta 1997 päivätyssä kirjeessä SG:n näkemykseen ja huomauttivat erityisesti, että osakkeenomistajan rajoitettua vastuuta koskevaa sääntöä on lievennetty merkittävästi kolmella säännöksellä. Ne ovat edellä mainitun pankkilain 52 pykälän 1 momentit; konkurssinselvitystä ja konkurssia koskevan 25 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain 180 pykälä, jonka mukaan liikkeenjohtoa koskevaan virheeseen syyllistynyt laillinen tai tosiasiallinen johto voidaan velvoittaa vastaamaan yrityksen veloista tai osasta niistä, sekä siviilioikeuden lakikokoelman (code civil) 1 382 pykälä, jonka mukaan muita vahingoittavaan virheelliseen toimintaan syyllistynyt voidaan saattaa vastuuseen teostaan ([8]).

Lisäksi käsiteltävänä olevassa SMC:tä koskevassa tapauksessa Ranskan viranomaiset toimittivat 21 päivänä huhtikuuta 1997 päivätyssä kirjeessään arvion vapaaehtoisen selvitystilan kustannuksista. Viranomaiset väittivät, että jos valtio olisi päättänyt asettaa SMC:n vapaaehtoiseen selvitystilaan vuoden 1995 alussa yhtiön omaan pääomaan sijoittamisen sijaan, selvitystilan kustannukset olisivat olleet noin 4,7 miljardia frangia.

5. TUKITOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

5.1 Jäsenvaltioiden välisen kaupan vääristyminen

Rahoituspalvelujen vapautumisen ja rahoituspalvelujen yhteismarkkinoiden kehittymisen myötä yhteisön sisäinen kauppa on yhä alttiimpaa kilpailun vääristymille. Vaikka pankit voivat periaatteessa harjoittaa pääasiassa talletusten keräämiseen ja lainojen myöntämiseen perustuvaa toimintaansa ilman rajoja, niiden laajeneminen ulkomaille ei ole esteetöntä ([9]). Esteet liittyvät usein kunkin maan kotimaisten pankkien vakiintuneeseen asemaan, mikä nostaa ulkomaisten kilpailijoiden markkinoillepääsyn kustannuksia. Ottaen huomioon sen, että pääomanliikkeiden vapauttaminen lisää pankkien mahdollisuuksia tarjota palvelujaan muissa jäsenvaltioissa, kuten Crédit Lyonnais, Deutsche Bank tai Westdeutsche Landesbank ovat jo tehneet, paikalliselle pankille myönnettävä tuki on omiaan estämään tätä kehitystä.

Lisäksi rahoituslaitosten kilpailu yhteisön sisällä on kiristymässä huomattavasti talous- ja rahaliiton myötä. Yhteisön sisäinen kauppa voi yhteisen rahan käyttöönoton ansiosta kehittyä ilman valuuttariskejä ja -kustannuksia, mikä kärjistää valtiontuen aiheuttamia kilpailun vääristymiä, jotka rajoittuivat aikaisemmin enemmän jäsenvaltioiden kotimaisille markkinoille.

SMC:lle myönnettyjen tukien kaltaiset tuet, joiden tavoitteena on mahdollistaa tietyllä alueella toimivien kotimaisten luottolaitosten toimintakyky siitä huolimatta, ettei niiden kannattavuus ole riittävä eivätkä ne kykene vastaamaan kilpailun asettamiin haasteisiin, saattavat vääristää kilpailua yhteisön tasolla, koska ne vaikeuttavat ulkomaisten pankkien pääsyä Ranskan alueellisille pankkimarkkinoille.

Jos kyseiset toimenpiteet sisältävät tukea, niiden on näin ollen katsottava kuuluvan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska ne ovat valtiontukea, joka vääristää kilpailua siinä määrin, että se on omiaan vaikuttamaan yhteisön sisäiseen kauppaan.

5.2 Menettelyssä tarkasteltaviin toimenpiteisiin mahdollisesti sisältyvä tuki

5.2.1 *SMC:n luovutusmenettely*

Jatkaessaan tätä menettelyä 14 päivänä heinäkuuta 1998 komissio totesi, että on selvitettävä, voiko noudatetun yksityistämismenettelyn edellytyksiin sisältyä SMC:lle tai ostajalle myönnettyä tukea.

Komissio määritteli XXIII kilpailupolitiikkaa ([10]) koskevassa kertomuksessaan vuonna 1993 yksityistämistoimenpiteitä koskevan kantansa ja ilmoitti, missä tapauksissa voidaan katsoa, ettei toimenpide sisällä tukea, ja toisaalta missä tapauksissa edellytetään ilmoituksen tekemistä, koska noudatettavaan menettelyyn oletetaan sisältyvän tukea. Näiden periaatteiden mukaan tuen mahdollisuus on suljettu pois eikä ilmoitusta tarvitse tehdä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

— myynti tapahtuu avoimen tarjouskilpailun kautta,

— myynti tapahtuu syrjimättömin ja avoimin säännöin ja edellytyksin,

— yritys luovutetaan eniten tarjoavalle,

— ja jos kiinnostuneilla osapuolilla on riittävästi aikaa valmistella tarjoustaan ja ne saavat kaikki konkreettisen arvion tekemiseen tarvittavat tiedot.

([8]) Ks. alaviite 7.

([9]) Ulkomaisten pankkien tulo Ranskan markkinoille on suhteellisen tuore ilmiö. Niiden määrä oli kasvanut 8 prosenttiin kaikista pankeista vuoden 1993 lopussa, mutta osuus laski 7,7 prosenttiin vuonna 1994.

([10]) Vrt. 403 kohta, s. 273. Ranskan viranomaisille oli ilmoitettu etukäteen komission kannasta kilpailun pääosaston pääjohtajan 14. heinäkuuta 1993 päivätyllä kirjeellä.

Vastaavasti luovutus voi sisältää valtiontukea, jos

— luovutus toteutetaan rajoitetun menettelyn avulla tai suoraan yrityksen kanssa tehdyllä sopimuksella (tässä tapauksessa on mahdollista, että ostaja saa tukea, jos hinta ei ole markkinahinta vaan se on arvioitua hintaa alhaisempi),

— ennen luovutusta valtio, julkiset yritykset tai mikä tahansa julkinen elin antaa velkoja anteeksi; tällöin tukea annetaan yritykselle, johon pääomansijoitus tehdään,

— ennen luovutusta velkaa muutetaan pääomaksi tai pääomaa korotetaan; tällöin tukea annetaan yritykselle, johon pääomansijoitus tehdään,

— luovutus toteutetaan edellytyksin, jotka eivät olisi hyväksyttäviä markkinataloudessa toimivien sijoittajien välisessä liiketoimessa.

Vaikka ensi näkemältä voi vaikuttaa siltä, että käsiteltävänä olevaan luovutukseen saattaisi sisältyä sekä ostajalle että SMC:lle myönnettyä valtiontukea, koska luovutus toteutettiin suoraan yrityksen kanssa tehdyllä sopimuksella ja pääomaa korotettiin ennen luovutusta, noudatetun luovutusmenettelyn perusteellisempi arviointi kuitenkin osoittaa, että menettelyllä voitiin taata vaadittu avoimuus ja puolueettomuus.

Sen jälkeen kun ministeri Strauss-Kahnin lehdistötiedote julkaistiin 21 päivänä huhtikuuta 1998 ja ilmoitus SMC:n luovuttamisesta suoraan yrityksen kanssa tehtävällä sopimuksella ilman erityisehtoja julkaistiin Ranskan virallisessa lehdessä 22 päivänä huhtikuuta 1998, valtionkassan neuvonantajana toimiva pankki Lazard Frères et Compagnie otti yhteyttä 16 ranskalaiseen ja ulkomaalaiseen pankkiin. Pankit olivat ABN AMRO, Argentaria (Espanja), Banco de Santander (Espanja), Banque Chaix, Banque Nationale de Paris, BBV (Espanja), BCH (Espanja), Caisse d'Epargne Provence-Alpes-Corse, Carron & Cie (Korkmaz Yigit Holding, Turkki), Cie Financière Edmond de Rotschild, Crédit Agricole, Crédit Mutuel, Groupe Banques Populaires, La Caixa (Espanja), San Paolo (Italia) ja Société Générale. Neljälle pankille annettiin oikeus tutustua asiakirja-aineistoon: Banque Chaix, Banque Nationale de Paris, Caisse d'Epargne Provence-Alpes-Corse ja Société Générale. Ainoastaan Banque Chaix teki SMC:n ostoa koskevan lopullisen tarjouksen 3 päivänä kesäkuuta 1998.

Kaikille SMC:n ostamisesta kiinnostuneille pankeille, joihin oli otettu yhteyttä, ilmoitettiin, että ennen luovutusta SMC:n pääomaa korotettaisiin tasolle, jolla se täyttäisi pankkien vakavaraisuudelle asetetut säännöt sen jälkeen, kun tilikauden 1997 konsolidoitu nettotulos oli otettu huomioon. Asiakirja-aineistoon tutustuneille ostajaehdokkaille esitettiin SMC:n luovutusta koskeva sopimusluonnos, jossa ilmoitettiin pääomankorotuksen määrä ja pyydettiin ostajaehdokkaita määrittelemään edellytetty vakuus sellaisista vastuista johtuvien vahinkojen varalle, jotka eivät olleet tiedossa tai tiedossa olevista mutta epävarmoista veroveloista johtuvien vahinkojen varalle. Riippumaton tilintarkastaja oli arvioinut veroriskiä koskevan vakuuden määräksi 123 miljoonaa frangia, ja tämä luku ilmoitettiin asiakirja-aineistoon tutustuneille pankeille.

Ainoan kiinteän tarjouksen tehneen ostajaehdokkaan vaatiman vastuita, jotka eivät ole tiedossa, ja epätäsmällisiä ilmoituksia koskevan vakuuden arvoksi arvioitiin 300 miljoonaa frangia. Banque Chaix allekirjoitti 12 päivänä kesäkuuta 1998 SMC:n ostoa koskevan sopimuksen sillä varauksella, että komissio hyväksyy valtion SMC:lle myöntämät tuet.

Komissiolla on ollut tilaisuus tutkia kirjeet, jotka valtionkassan neuvonantajapankki lähetti pankeille SMC:n yksityistämismenettelyn yhteydessä, pankkien vastaukset, asiakirja-aineistoon sisältyneen valtionkassan neuvonantajapankin laatiman SMC:n arviointiraportin ja ostajaehdokkaille esitetyn sopimusluonnoksen sekä ostajan allekirjoittaman sopimuksen SMC:n osakkeiden luovutuksesta. Käytettävissään olevien tietojen perusteella komissio voi todeta, että noudatetulla menettelyllä taattiin SMC:n luovutus vaadituin puolueettomin ja avoimin edellytyksin.

Valtio ei ole myöskään asettanut ostajille muita kuin saneeraussuunnitelman toteuttamiseen liittyviä velvollisuuksia, jotka aiheuttaisivat ylimääräisiä kustannuksia ja pienentäisivät yksityistämishintaa.

Edellä esitetty huomioon ottaen komissio katsoo, ettei noudatettuun yksityistämismenettelyyn ole sisältynyt SMC:lle tai ostajalle myönnettyä tukea.

5.2.2 *Pääomankorotus ja mahdollisten vakuuspyyntöjen kattamiseksi myönnetty takaus*

Kuten komissio korosti tämän menettelyn aloittamista ja laajentamista koskevissa päätöksissään, kyseiset pääomankorotukset saattavat sisältää perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Koska SMC on julkinen pankki, jonka valtio on perustanut ja jota julkinen valta valvoo, kaikki julkisen osakkeenomistajan SMC:hen sijoittamat varat ovat valtiontukea, jos yksityinen sijoittaja ei olisi toteuttanut kyseisen kaltaista toimenpidettä tavanomaisissa markkinaolosuhteissa ([11]). Tällöin on komission asiana selvittää, voidaanko tuki katsoa perustamissopimuksen mukaiseksi.

([11]) Arvioidessaan yrityksiin sijoitettavien julkisten varojen valtiontukiluonnetta komissio käyttää markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatetta. Vrt. komission tiedonanto jäsenvaltioille, EYVL C 307, 13.11.1993, s. 3.

Toimenpiteet, joihin pääomankorotuksen yhteydessä saattoi sisältyä valtiontukea, ovat: vuonna 1993 toteutettu 860 miljoonan frangin suuruinen pääomankorotus, vuosina 1994 ja 1995 tehdyt yhteensä 1 241 miljoonan frangin suuruiset sijoitukset omaan pääomaan vuoden 1994 osalta, vuonna 1996 tehdyt 858 miljoonan frangin suuruiset sijoitukset omaan pääomaan vuoden 1995 osalta, vuonna 1998 ilmoitettu 2 090 miljoonan frangin suuruinen pääomankorotus vuoden 1997 osalta. Toimenpiteiden arvo on yhteensä 5 868 miljoonaa frangia käypään hintaan. Lisäksi mahdollisten vakuuspyyntöjen kattamiseksi myönnettyyn 423 miljoonan frangin takaukseen voi sisältyä valtiontukea.

Taulukko 2

Tämän menettelyn yhteydessä tarkasteltavina olevat valtion Société Marseillaise de Crédit -yhtiöön sijoittamat varat

Päiväys	Sijoitetut varat (miljoonaa Ranskan frangia)	Huomautuksia
1993 1. erä 2. erä	 460 160	Komission yksiköt katsoivat 13 päivänä lokakuuta 1993, ettei vuosiksi 1993—1994 suunniteltu 860 miljoonan frangin sijoitus kuulu perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamisalaan.
1994 1. erä ([1]) 2. erä	 95 326	1. erän (95 miljoonaa frangia) ja 145 miljoonan frangin suuruisen osuuden 2. erästä (yhteensä 240 miljoonaa frangia) on katsottava sisältyvän vuonna 1993 sijoitettavaksi suunniteltuun määrään, josta komission yksiköt olivat antaneet puoltavan lausunnon 13 päivänä lokakuuta 1993. Komission lausunnon ulkopuolelle jäävän osuuden arvo on 181 miljoonaa frangia.
1995 ([1])	1 060	Ilmoitettu huhtikuun 1995 lopussa.
1996 ([1])	858	Ilmoitettu kesäkuun 1996 alussa.
1998 ([1])	2 909	Ilmoitettu kesäkuussa 1998.
Yhteensä, käypään hintaan	5 868	

([1]) Edellisen kirjanpitovuoden osalta.

Komissio oli 13 päivänä lokakuuta 1993 katsonut käytettävissään olevien tietojen perusteella, ettei vuonna 1993 vuosiksi 1993—1994 suunniteltu yhteensä 860 miljoonan frangin sijoitus kuulunut perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamisalaan.

Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn aloittamisen yhteydessä komissiolle annettiin tiedoksi huomautukset, jotka pankkivaltuuskunta esitti 27 päivänä joulukuuta 1994 päivätyssä SMC:n johtokunnan puheenjohtajalle osoittamassaan kirjeessä. Huomautusten perusteella voidaan päätellä, että vuoden 1993 saneeraussuunnitelmassa ei ollut otettu huomioon pankkivaltuuskunnan huomautuksia, joissa tuotiin esiin pankin heikkoudet riskienhallintajärjestelmien alalla. Pankkivaltuuskunta korosti tässä yhteydessä, että kehitettäessä uusia toimintoja, kuten rahoitusmarkkinaoperaatioiden ja kiinteistörahoituksen sekä erikoistuneiden tytäryhtiöiden toimintoja, ei aina ole otettu käyttöön arviointi- ja valvontavälineitä, niin että johtavat elimet ja johtokunta eivät aina ole saaneet tietoja tai eivät ole voineet saada kattavaa käsitystä otetuista riskeistä. Pankkivaltuuskunta toteaa, että muutamat näistä ongelmista mainittiin jo vuoden 1992 raportissa ja edelleen vuoden 1994 raportissa. Kiinteistöalan ammattilaisille tarjotun tuen valvonnassa, rahoitusmarkkinaoperaatioiden valvonnassa tai pääkonttorin suorittamassa konttoriverkon ja tytäryhtiöiden valvonnassa ei pankkivaltuuskunnan mukaan edistytty vuosina 1993 ja 1994.

Kielteinen vaikutus SMC:n tulokseen johtuu näin ollen myös yrityksen sisäisistä tekijöistä, jotka olisi voitu ennakoida, mutta joita ei ollut ilmeisesti otettu huomioon vuoden 1993 rakenneuudistussuunnitelmaa laadittaessa. Näitä tietoja ei ollut annettu komissiolle silloin kun se arvioi ensimmäistä vuonna 1993 tehtyä 860 miljoonan frangin pääomansijoitusta.

Näin ollen komissio katsoo, että valtion vuonna 1993 tekemä pääomansijoitus on perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettua valtiontukea. Osakkeenomistajana olevan valtion olisi pitänyt tietää, ettei tällainen pääomansijoitus antaisi tavanomaista tuottoa. Sen sijaan, että valtio olisi voinut luottaa siihen, että sen tekemä investointi tuottaa asianmukaisen tuoton ilman lisärahoitustarvetta, se joutui sijoittamaan ylimääräistä omaa pääomaa vielä enemmän kuin vuonna 1993 oli päätetty.

Vuosien 1994, 1995 ja 1997 perättäiset pääomankorotukset olivat välttämättömiä SMC:n pelastamiseksi, koska vuodesta 1993 toteutetut pankin rakenneuudistustoimenpiteet epäonnis-

tuivat osittain eivätkä olleet riittäviä pankin elinkelpoisuuden palauttamiseksi. Suunnitelman mukaan pankki olisi ollut 190 miljoonaa frangia tappiollinen vuonna 1993, ja sen kannattavuus olisi palautunut vuodesta 1994 alkaen. Vuoden 1993 tappiot olivat kuitenkin arvioitua suuremmat (noin 317 miljoonaa frangia), ja vuoden 1994 tulos oli lopulta 1 257 miljoonaa frangia tappiollinen. Tämän vuoksi SMC joutui turvautumaan osakkeenomistajaansa 8 prosentin vakavaraisuusasteen saavuttamiseksi. Sama toistui vuonna 1995. Pankin rahoitusaseman heikennyttyä vuonna 1997 valtio päätti aloittaa SMC:n luovutusmenettelyn ja etsiä osakasta, joka olisi vakavarainen ja jolla olisi riittävästi taitotietoa rakenneuudistuksen saattamiseksi loppuun, mikä katsottiin ainoaksi keinoksi pelastaa pankki. Ennen myyntiin turvautumista valtio päätti korottaa yrityksen pääomaa viimeisen kerran pankille aiemmin kertyneiden tappioiden ja riskien kattamiseksi.

Ilman valtion tekemiä pääomansijoituksia pankin olisi ollut pakko jättää konkurssihakemus. SMC:n luovuttaminen 10 miljoonan frangin hintaan yksityiselle ostajalle, joka otti vastatakseen pankin rakenneuudistuksesta, ei antanut valtiolle mahdollisuutta saada takaisin sijoittamaansa pääomaa ja saada toiminpiteestä sen riskiin verrattuna oikeassa suhteessa olevaa tuottoa. Koska valtio ei toiminut kuten yksityinen sijoittaja markkinataloudessa, sen SMC:n hyväksi toteuttamat toimenpiteet on katsottava valtiontuiksi.

Tuen määrää koskevien arvioiden osalta on otettava huomioon, että kaikilla pääomankorotuksilla on pyritty kattamaan tappioita. Valtion rahoitus on siten myönnetty lähes kokonaisuudessaan ilman toivoa sen takaisinsaannista. Näin ollen koko 5 868 miljoonan frangin määrä on katsottava pääomankorotuksina myönnetyksi valtiontueksi.

Mahdollisten vakuuspyyntöjen kattamiseksi myönnettyyn 423 miljoonan frangin takaukseen sisältyvän tuen arvioiminen on ongelmallista. Takaus merkitsee valtion sitoumusta korvata ostajalle kaikki sellaiset vahingot, jotka aiheutuvat vastuista, jotka eivät olleet tiedossa, tai tiedossa olevasta, mutta epävarmasta verovelasta. On epävarmaa, joutuuko takaaja maksamaan takausmäärää, koska takauksella katetaan lähinnä tunnistamattomia riskejä tai SMC:ssä mahdollisesti ilmeneviä tapahtumia.

Riippumaton tilintarkastaja arvioi veroriskiä koskevan vakuuden arvoksi 123 miljoonaa frangia, ja tämä luku esitettiin niille ostajaehdokkaille, jotka saivat tutustua asiakirja-aineistoon. Näille ostajaehdokkaille esitetyssä sopimusluonnoksessa määrättiin, että mahdollisen ostajan on määriteltävä vaatimansa vakuuden määrä niiden vastuiden osalta, jotka eivät olleet tiedossa, tai epätäsmällisten ilmoitusten osalta. Kiinteän tarjouksen tehneen ostajaehdokkaan kyseisiä vastuita ja epätäsmällisiä ilmoituksia varten vaatiman vakuuden arvoksi arvioitiin 300 miljoonaa frangia.

SMC:n rahoitusaseman ja todellisen varaustarpeen aikaisemman aliarvioinnin vuoksi ostajan oli syytä olla erityisen varovainen määritellessään takauksella katettavaa määrää. Niinpä komissio katsoo, että edellä mainittu takaus on perusteltu ja että tuki vastaa takauksen arvoa. Koska tilintarkastustoimiston 123 miljoonaksi frangiksi arvioiman veroriskin täsmällinen määrittely on hankalaa, riskin kattamiseen varatun takauksen arvossa on syytä ottaa huomioon noin 10 prosentin vaihteluväli. Näin ollen komissio vahvistaa takauksena myönnetyn hyväksytyn valtiontuen enimmäismääräksi 435,3 miljoonaa frangia.

Ranskan viranomaiset huomauttivat 21 päivänä huhtikuuta 1997 päivätyssä kirjeessään, että mainitut pääomansijoitukset olivat osakkeenomistajana olevan valtion kannalta edullisin ratkaisu.

Komissio myöntää ja on vakuuttunut, että tallettajien ja markkinoiden luottamus luottolaitosten moitteettomaan toimintaan ja vakavaraisuuteen on taattava. Sellaisen markkinakurin noudattaminen, jonka mukaan rakenteellisesti kannattamattomia luottolaitoksia voidaan rangaista tai ne voidaan tarvittaessa sulkea markkinoilta, on ratkaiseva osa luottamuksen takaamista. Sen sijaan sellaisten luottolaitosten pitäminen hengissä, joilla ei ole elpymisen mahdollisuuksia, aiheuttaa merkittävää kilpailun vääristymistä, muodostaa vastuutonta riskinottoa koskevan moral hazard -tyyppisen ongelman ja johtaa lopulta muun pankkijärjestelmän heikentymiseen. Lisäksi se aiheuttaa vakavia varojen kohdentamiseen liittyviä ongelmia ja vääristää siten koko talouden kehitystä.

Markkinataloudessa osakkeenomistajat päättävät yleensä tukea taloudellista toimintaa, jos sillä on riittävät kannattavuusnäkymät pitkällä aikavälillä. Tällainen käyttäytyminen on markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan periaatteen mukaista.

Osakkeenomistaja voi poikkeustapauksissa joutua maineensa suojaamiseksi tukemaan toimintaa tapauksissa, joissa yrityksen kannattavuusnäkymät eivät ole riittävän hyvät. Tässä tapauksessa sen osoittamiseksi, ettei osakkeenomistajana olevan valtion käyttäytyminen ole valtiontukea, on ensin osoitettava, että valtion maine on käsiteltävänä olevassa tapauksessa uhattuna samalla tavoin kuin yksityisen osakkeenomistajan maine. Vaikka näin voitaisiin osoittaa olevan, se ei oikeuta valtiota olemaan soveltamatta perustamissopimuksen 92 artiklaa rikkomatta tällöin perustamissopimuksen 222 artiklaa. Jos niin olisi, valtionyritykset, joiden osakkeenomistajalla on rajaton toimenpidevalta, jäisivät kaikki perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen osakkeenomistajana olevan valtion tuki, joka on suurempi kuin minkä yksityinen osakkeenomistaja olisi tarjonnut samanlaisissa olosuhteissa, voidaan katsoa valtiontueksi, joka voi vääristää kilpailua.

Komissio katsoo, että osakkeenomistajan myöntämä tuki selvitystilassa olevalle yritykselle voi olla sen sijoittamaa pääomaa suurempi ainoastaan poikkeustapauksissa. Osakkeenomistajalla

voi olla erityinen vastuu petostapauksissa tai Ranskan viranomaisten mainitsemissa tapauksissa, joissa on kyse johdon virheestä tai virheellisestä toiminnasta, jos tällainen toiminta voidaan osoittaa, ja silloinkin ainoastaan toiminnan taloudellisten seurausten osalta ([12]). Vaikka voitaisiin osoittaa, että osakkeenomistajana oleva valtio voitaisiin oikeudellisesti tai tosiasiallisesti rinnastaa yrityksen johtoon tai että se on syyllistynyt liikkeenjodollisiin virheisiin taikka että kyseessä on muita vahingoittava virheellinen toiminta ja että näiden mahdollisten vastuiden taloudelliset seuraukset nousisivat tuen määrään, mainitun kaltaiset säännökset eivät kuitenkaan oikeuta valtiota olemaan soveltamatta perustamissopimuksen 92 artiklaa rikkomatta tällöin oikeusperiaatetta, jonka mukaan kukaan ei voi perustella väitteitään omien virheidensä avulla (*nemo auditur propriam turpitudinem allegans*). Näin ollen komissio katsoo, että yleistä periaatetta, jonka mukaan osakeyhtiön osakkeenomistajalla on rajoitettu vastuu, sovelletaan myös käsiteltävänä olevassa tapauksessa.

Komissio ei kiistä Ranskan pankkilain 52 pykälän 1 momentin pätevyyttä EY:n pankkialan direktiivien yhteydessä. Komissio kuitenkin huomauttaa, että kyseisessä momentissa kehotetaan osakkeenomistajia tarjoamaan tukea vaikeuksissa olevalle luottolaitokselle, mutta ei velvoiteta niitä siihen. Ensinnäkin on otettava huomioon, etteivät Ranskan viranomaiset tai muut, joiden etua asia koskee, ole maininneet, että osakkeenomistajilla olisi velvollisuus tarjota tukeaan. Mainittakoon myös, että tietyissä viimeaikaisissa tapauksissa, joissa on ollut kyse maksukyvyttömistä ranskalaispankeista, osakkeenomistajat ovat kieltäytyneet tällaisesta Ranskan keskuspankin pääjohtajan kehotuksesta, ja että Pariisin muutoksenhakutuomioistuin on taannoisessa asiassa (asia Compagnie du BTP ([13])) vahvistanut, että pankkilain 52 pykälää on tulkittava siten, ettei se ole osakkeenomistajien kannalta velvoittava. Vaikka pankin pääosakkaat ovat tietyissä tapauksissa päättäneet tarjota tukeaan, ne ovat tehneet niin säilyttääkseen omaisuuteen liittyvät etunsa muilla toimialoilla tai välttääkseen vakavammat oikeudelliset seuraamukset. Tämä ei kuitenkaan merkitse, että pankin osakkeenomistajalla olisi kaikissa olosuhteissa yleinen oikeudellinen velvollisuus vastata pankin veloista. Tällaisen väitetyn velvollisuuden voidaan tosiasiallisesti katsoa rikkovan periaatetta, jonka mukaan osakkeenomistajien vastuu on rajattu suhteessa heidän osakeyhtiöön sijoittamiinsa varoihin. Lisäksi, jos tällainen periaate olisi pätevä, se merkitsisi kilpailusääntöjen kannalta yksityisten ja julkisten pankkien välistä syrjintää, koska yksityinen sijoittaja ei voi käyttää hyväkseen valtion rajattomia resursseja. Tällainen säännös estäisi tietyn koon ylittymisen jälkeen käytännössä lähes täysin sen, että yksityisellä osakkeenomistajalla voisi olla määräysvalta yksityisessä pankissa, koska mahdollisesti tarvittavat rahamäärät olisivat valtavia. Myös tämä johtaisi yksityisten ja julkisten pankkien väliseen syrjintään.

Sen väitteen osalta, jonka mukaan osakkeenomistajana olevan valtion olisi vastattava veloista, koska se on vastuussa tämänkaltaisen pankin valvonnan laiminlyönnistä tai puuttumisesta, komissio muistuttaa, että arvioitaessa, liittyykö valtion toimenpiteeseen valtiontukea on erotettava ne kustannukset, jotka kuuluvat osakkeenomistajana olevalle valtiolle, niistä kustannuksista, jotka voivat kuulua valtion vastattaviksi muista syistä, kuten esimerkiksi sen vuoksi, että se on raha- ja talouspoliittisesta vakaudesta vastaava viranomainen. Komissio ja Euroopan yhteisöjen tuomioistuin ovat jo hylänneet väitteen, jonka mukaan osakkeenomistajana olevan valtion vastuu selvitystilan veloista ulottuisi laajemmalle kuin yritykseen sijoitettuun pääomaan, sillä perusteella, että tällaisella vastuun laajentamisella sekoitettaisiin osakkeenomistajana olevan valtion ja hyvinvointivaltion tehtävä ([14]). Verrattaessa valitun ratkaisun ja vaihtoehtoisten ratkaisujen kustannuksia merkitystä on ainoastaan valtiolle osakkeenomistajana aiheutuvista kustannuksista, sillä toimenpiteen tukiluonne on seurausta valtion käyttäytymisestä yksityisen sijoittajan käyttäytymiseen verrattuna. Tässä yhteydessä on myös selvää, ettei kustannuksia verrattaessa voida ottaa huomioon myöskään asian kannalta merkityksettömiä kustannuksia, kuten sosiaali- tai verokuluja, koska ne ovat kustannuksia, jotka yrityksen tai sen osakkeenomistajien olisi tavanomaisessa tilanteessa rahoitettava omista varoistaan ja jotka eivät siten voi selvitystilatapauksessa sitoa osakkeenomistajia enempää kuin merkityn pääoman ja annetun takauksen verran ([15]).

SMC:n tapauksessa komissio korostaa ensinnäkin, että tervehdyttämisestä valtiolle aiheutuneet kustannukset olisivat jääneet pienemmiksi, jos perusteellinen analyysi olisi tehty ja tehokkaat rakenneuudistustoimenpiteet toteutettu aikaisemmin, viimeistään Ranskan pankkivaltuuskunnan vuonna 1992 laatiman ensimmäisen kertomuksen aikaan. Yksityinen sijoittaja olisi ryhtynyt toimenpiteisiin tulosten heikennyttyä 1980-luvun alussa eikä odottanut seitsemää tappiollista vuotta ennen tarvittavien rakenneuudistustoimenpiteiden toteuttamista. Tällaisella passiivisella käyttäytymisellään valtio ei ole osoittanut käyttäytyvänsä viisaan osakkaan tavoin. Tästä seuraa, että Ranskan viranomaisten väitettä, jonka mukaan selvitystilan kustannukset olisivat olleet suuremmat kuin pääomankorotuksen kustannukset, ei voida hyväksyä.

Toiseksi komissio kiistää seuraavin perustein väitteen, jolla pyritään ulottamaan osakkeenomistajana olevan valtion vastuu suurempaan osaan selvitystilan veloista kuin sen osuus on yritykseen sijoitetusta pääomasta:

— Tällaisella vastuun laajentamisella ei ole erotettu osakkeenomistajana olevan valtion velvollisuuksia niistä velvollisuuksista, joiden valtio katsoo kuuluvan itselleen muilla perustein eli yhteiskunnallisesta vakaudesta vastuussa olevana hyvinvointivaltiona tai rahapoliittisena vallankäyttäjänä.

([12]) Katso yritysten konkurssinselvitystä ja konkurssia koskevan 25 päivänä tammikuuta 1985 annetun lain 179 ja 180 artikla, *Journal officiel de la République francaise* 26.1.1985.

([13]) Tuomio, 13.1.1998.

([14]) Katso erityisesti komission päätökset asioissa Bull (EYVL L 386, 31.12.1994, s. 1), Crédit Lyonnais (EYVL L 308, 21.12.1995, s. 92) ja Efim (EYVL C 349, 29.12.1993, s. 2) sekä yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Hytasa 14.9.1994 antama tuomio (ydistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Kok. 1994, s. I-4103).

([15]) Edellyttäen, että kyseessä on kaupallisin edellytyksin annettu takaus ja että se ei ole valtiontukea.

— Vastuun laajentaminen on esitetty ehdottomana ja rajattomana eikä vuoden 1985 laissa säädetyissä rajoissa. Ranskan viranomaiset eivät etenkään ole osoittaneet, että osakkeenomistajana oleva valtio olisi oikeudellisesti tai tosiasiallisesti vastuussa yrityksen johdosta ja että tämän asemansa vuoksi sen olisi pakko myöntää kyseisiä tukia petoksen tai liikkeenjohdollisten virheiden taikka muita vahingoittavan virheellisen toiminnan perusteella. Ranskan viranomaiset eivät ole myöskään osoittaneet, että tällaisen mahdollisen vastuun taloudelliset seuraukset nousisivat tukien suuruisiksi.

— Vaikka kaikki mainitut seikat, joita ei ole osoitettu, osoitettaisiin, säännökset eivät oikeuta valtiota olemaan soveltamatta perustamissopimuksen 92 artiklaa rikkomatta tällöin oikeusperiaatetta, jonka mukaan kukaan ei voi perustella väitteitään omien virheidensä avulla.

— Viranomaiset eivät ole katsoneet, että valtion maine olisi käsiteltävänä olevassa tapauksessa samalla tavoin uhattuna kuin yksityisen osakkeenomistajan maine. Vaikka valtio olisi vedonnut tällaiseen väitteeseen, se ei oikeuttaisi sitä olemaan soveltamatta perustamissopimuksen 92 artiklaa rikkomatta tällöin perustamissopimuksen 222 artiklaa.

Edellä kerrotun perusteella yksityinen sijoittaja ei olisi ryhtynyt mainitun kaltaisiin pääomankorotuksiin ja mainitun kaltaiseen takaukseen, ja koska kyseiset toimenpiteet voivat vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan, niihin sisältyy perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Kuten tämän menettelyn aloittamisen yhteydessä todettiin, näiden toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille voidaan tarkastella ainoastaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, ostajan esittämän sellaisen uuden rakenneuudistussuunnitelman perusteella, jolla osoitetaan yrityksen elinkelpoisuus.

5.2.3 *Myyntihinnassa ostajalle mahdollisesti myönnetty tuki*

Jatkaessaan tätä menettelyä 14 päivänä heinäkuuta 1998 komissio ilmoitti, että on selvitettävä, voiko myyntihinta noudatetun yksityistämismenettelyn vuoksi sisältää ostajalle myönnettyä tukea.

Komissio totesi 5.2.1 kohdassa, että yksityistämismenettelyllä varmistettiin SMC:n osakkeiden luovutus vaadituin puolueettomin ja avoimin edellytyksin.

Valtionkassan neuvonantajapankki arvioi yrityksen arvon ja voidaan olettaa, että ostajalle (Banque Chaix) on myönnetty tukea, jos se on maksanut ostamistaan osakkeista niiden arvoa alhaisemman hinnan.

Valtionkassan neuvonantajapankin arvion mukaan SMC:n arvo valtion toteuttaman pääomankorotuksen jälkeen, ottamatta huomioon sosiaalisuunnitelman toteuttamisesta aiheutuvia kustannuksia, on 50—250 miljoonaa frangia. Arvioinnissa on otettu huomioon useita tämäntyyppisessä yrityksen arvon arvioinnissa yleisesti käytettyjä menetelmiä: netto-omaisuuden arvostamiseen perustuva menetelmä, nykyiseen markkina-arvoon perustuva menetelmä ja oman pääoman nykyiseen myyntiarvoon perustuva menetelmä. Tässä asiakirjassa on todettu selvästi, että yrityksen arvostamisessa ei ole otettu huomioon rakenneuudistuksen kustannuksia, jotka johtuvat henkilöstön vähentämisestä: […] (*) miljoonan frangin rakenneuudistussuunnitelman toteuttaminen ostajan kustannuksella katsottiin tarpeelliseksi.

Arvion perusteella pankin kirjanpitoarvo on negatiivinen, jos henkilöstön vähentämisestä aiheutuvat rakenneuudistuksen kustannukset otetaan huomioon.

Komissio toteaa puolueettomaksi ja avoimeksi katsotun yksityistämismenettelyn yhteydessä, että ainoa SMC:n ostosta tehty kiinteä tarjous oli Banque Chaix'n tekemä 10 miljoonan frangin tarjous. Lisäksi ostajan kustannuksella toteutettava saneeraussuunnitelma merkitsee Banque Chaix'n osalta yhteensä noin 950 miljoonan frangin rahoitustarvetta, joka vastaa tilikausien 1998, 1999 ja 2000 ennakoitujen tappioiden yhteismäärää ja joka Banque Chaix'n on korvattava korottamalla yrityksen pääomaa niin, että sen vakavaraisuusaste pysyy säädetyllä vähimmäistasolla.

Ostajalle aiheutuvat kokonaiskustannukset kattavat sosiaalisuunnitelman toteuttamiseen liittyvät kustannukset, joiden määräksi on arvioitu noin […][…] (*) miljoonaa frangia. Vaikka otettaisiin huomioon ostajan mahdollisuus käyttää 423 miljoonan frangin suuruinen mahdollisia tunnistamattomia riskejä koskeva valtion takaus, maksettu hinta on silti positiivinen ja ylittää konsultin arvion.

Edellä kerrotun perusteella komissio toteaa, että myyntihintaan ei sisälly ostajalle mnyyntihinnassa myönnettyä tukea vaan kyse on markkinahinnasta.

5.3 **Myönnettyjen tukien yhteismarkkinoille soveltuvuuden tarkastelu**

Tutkiessaan kyseisten tukien soveltuvuutta yhteismarkkinoille komissio noudattaa periaatteita, jotka on esitetty vaikeuksissa

(*) Osia tästä päätöksestä on toimituksellisesti muutettu siten, että luottamuksellisia tietoja ei paljasteta; nämä osat ovat hakasulkeissa ja merkitty tähdellä.

olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää valtiontukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa ([16]), joissa täsmennetään ne edellytykset, joita on noudatettava, jotta tämänkaltaista tukea voidaan pitää perustamissopimuksen mukaisena. Koska kyseiset toimenpiteet eivät ole suuntaviivojen mukaisia yrityksen pelastamistoimenpiteitä, sillä ne eivät ole ennen muita rakenneuudistustoimenpiteitä toteutettavia tilapäisiä toimenpiteitä, niiden yhteensopivuus perustamissopimuksen kanssa on osoitettava tarkastelemalla, voidaanko ne katsoa rakenneuudistustuiksi ja, tarpeen mukaan, täyttävätkö ne tällaisille tuille asetetut edellytykset.

Komissio katsoo, että rakenneuudistustuet voivat edistää taloudellisen toiminnan kehitystä vaikuttamatta kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

1) toteutetaan kokonaisuudessaan rakenneuudistussuunnitelma, jonka avulla voidaan kohtuullisessa ajassa palauttaa pääoman tuottoprosentti sille vähimmäistasolle, jota yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden turvaaminen edellyttää;

2) annetaan riittävät vastasuoritteet tuen kilpailulle aiheuttamien vääristymien tasapainottamiseksi, jotta voidaan päätellä, että tuki ei ole yhteisen edun vastainen;

3) tuki suhteutetaan tavoiteltaviin päämääriin ja sen määrä rajataan rakenneuudistuksen toteuttamiseksi välttämättömään määrään, jotta yritys voisi itse vastata mahdollisimman kattavasti tervehdyttämistoimenpiteistä;

4) rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan kokonaisuudessaan ja kaikkia muita komission lopullisessa päätöksessä asetettuja velvoitteita noudatetaan;

5) luodaan menetelmä edellä mainitun ehdon noudattamisen valvomiseksi.

Komissio ei voinut tarkastella pankin elinkelpoisuutta asianmukaisesti niiden tietojen perusteella, jotka Ranskan viranomaiset olivat toimittaneet SMC:n hyväksi toteutettujen pääomansijoitusten aikaan vuosien 1993, 1994 ja 1995 osalta.

Valtion vuoden 1997 osalta toteuttama uusi toimenpide liittyi siten osittain siihen, että vuodesta 1993 alkaen toteutettu yleinen rakenneuudistus oli epäonnistunut.

([16]) EYVL C 368, 23.12.1994, s. 12.

Näin ollen komissio katsoo, että tämän menettelyn yhteydessä on tarkasteltava yhteisesti kaikkia SMC:n hyväksi toteutettuja tukitoimenpiteitä ostajan laatiman viimeisimmän rakenneuudistussuunnitelman perusteella.

5.3.1 *Rakenneuudistustoimenpiteiden ja SMC:n elinkelpoisuuden tarkastelu*

Esitetty rakenneuudistussuunnitelma perustuu ensinnäkin niiden järkeistämistoimien jatkamiseen, jotka oli aloitettu jo muutamia vuosia aiemmin. Toimiin kuului vuosina 1994—1996 muiden kuin strategisten osakkeiden luovutus 221 miljoonalla frangilla. Tähän on lisättävä liiketoimintakulujen pienentämiseksi toteutetut toimenpiteet, kuten henkilöstön vähentäminen noin 1 000 työntekijällä (772 vuosina 1990—1994 ja 210 vuosina 1994—1997), sekä toimet vähittäispankkitoiminan rahoitus- ja hallintoalan asiantuntemuksen ulkoistamiseksi. Tämä heikensi SMC:n markkina-asemaa 20 prosenttia vuosina 1995—1997. SMC:n markkinaosuus antolainaustoiminnassa laski sen markkina-alueella 20 prosenttia joulukuun 1995 2,25 prosentista vuoden 1997 jälkipuoliskon 2,02 prosenttiin.

Banque Chaix'n tavoitteena oli SMC:n elvyttäminen, jotta tästä tulisi kannattava alueellinen pankki, joka kykenisi rahoittamaan itse oman kehityksensä. Tähän pyrittiin seuraavin keinoin:

— lopettamalla välittömästi kaikki ydinliiketoimintaan kuulumattomat toiminnot asettamalla ne selvitystilaan tai luopumalla niistä

— keventämällä merkittävästi ja pysyvästi liiketoimintakuluja

— uudenaikaistamalla ja yksinkertaistamalla organisaatiota ja työmenetelmiä.

Ostajan esittämä suunnitelma koskee vuosia 1997—2002, ja siinä käsitellään seuraavia seikkoja:

a) SMC keskittyy jälleen pelkästään paikallispankkitoimintaan. Tämä merkitsee SMC:n taseen pienenemistä 2 910 miljoonalla frangilla eli 12,6 prosentilla vuoden 1997 taseeseen verrattuna. Tähän päästään lopettamalla koko Soficimtytärpankin toiminta (5 prosenttia vuoden 1997 taseesta), luopumalla kiinteistöalan yrittäjille tarjotusta tukitoiminnasta (2 prosenttia vuoden 1997 taseesta), lopettamalla muu kiinteistötoiminta (3 prosenttia vuoden 1997 taseesta), lopettamalla riskipääomatoiminta (0,7 prosenttia

vuoden 1997 taseesta), myymällä GP Banque ja lopettamalla lainananto julkisyhteisöille.

b) Ostaja vastaa sosiaalisuunnitelman soveltamisesta aiheutuvista noin […] (*) miljoonan frangin kustannuksista. Suunnitelman avulla henkilöstökuluissa säästetään vuoteen 1997 verrattuna 28 prosenttia vuoteen 2002 mennessä. Työntekijöiden määräksi vuonna 2002 ennakoidaan […] (*), kun määrä vuonna 1997 oli […] (*) Tämä viimeinen sosiaalisuunnitelma täydentää kahta edellä mainittua sosiaalisuunnitelmaa, joiden kokonaiskustannukset olivat 256 miljoonaa frangia ja joiden avulla henkilöstökuluissa on jo säästetty noin 10 prosenttia.

c) Muita yleiskustannuksia kuin henkilöstökuluja vähennetään 26 prosenttia vuonna 2002 vuoteen 1997 verrattuna järkeistämällä hallintoa sekä yksinkertaistamalla ja keventämällä organisaatiota.

Taulukko 3

Ostajan esittämä SMC:n liiketoimintasuunnitelma

(Miljoonaa Ranskan frangia)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pankkitoiminnan nettotuotto	1 211	947	907	948	1 004	1 083
Henkilöstökustannukset	– 691	– 676	– 684	– 595	– 510	– 520
Erorahat	– 30	– 30	0	0	0	0
Muut yleiskustannukset ja poistot	– 437	– 390	– 347	– 342	– 338	– 325
Kustannukset yhteensä	– 1 158	– 1 096	– 1 031	– 937	– 848	– 845
Käyttökate	53	– 149	– 124	11	156	238
Käyttökerroin	95,6 %	115,7 %	113,7 %	98,8 %	84,5 %	78,0 %
Varaukset	– 3 153	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)
Tulos varausten jälkeen	– 3 100	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)
Rakenneuudistussuunnitelman kustannukset (1)	0	[…] (*)	0	0	0	0
Tulos	– 3 100	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)
Vuosien 1998, 1999 ja 2000 tulos yhteensä			– 950			
Omat varat pääomankorotuksen jälkeen	487	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)	[…] (*)

(1) Sosiaalisen rakenneuudistuksen kustannukset koskevat kaikkia sosiaalisuunnitelmaan liittyviä välittömiä ja välillisiä menoja.

Edellä mainituilla toimenpiteillä on määrä pysäyttää yrityksen toiminnan heikkeneminen vuonna 2000. Rakenneuudistussuunnitelman ensimmäisellä kaudella (1998—2000) tuloksen ennakoidaan heikkenevän yhä voimakkaasti: suunniteltu omaisuuserien oikaisu ja saatavien väheneminen pienentävät pankkitoiminnan nettotuottoa huomattavasti. Samaan aikaan pankin uudelleenjärjestely ja organisaation keventäminen aiheuttavat merkittäviä lisäkustannuksia. Tappioiden kokonaismäärä kaudella 1998—2000 nousee noin 950 miljoonaan frangiin.

Nämä uudet liiketappiot edellyttävät yhtä tai useampaa ostajan toteuttamaa pääomankorotusta yhteensä 950 miljoonan frangin arvosta. Ostajan toteuttamat pääomankorotukset vastaavat ainoastaan vuosina 1998—2000 odotettavissa olevia uusia liiketappioita eivätkä lisää SMC:n omien varojen määrää tuloksen jälkeen eivätkä sen koko rahoituskapasiteettia. Banque Chaix'n tarkoituksena on saada SMC:n omien varojen määrä säädetylle 4 prosentin vähimmäistasolle. Kun otetaan huomioon toiminnan keskittämiseen ja kapasiteetin supistamiseen liittyvä painotettujen saatavien kehitys, SMC:n ydinpääoma jää alle 500 frangin tasolle koko kaudella 1998—2001.

Pankin ennakoidaan olevan jälleen kannattava vuodesta 2002, jolloin sen oman pääoman tuotoksi arvioidaan noin 20 prosenttia ja ostajan sijoittaman pääoman tuotoksi noin 11 prosenttia. Nämä tulokset kuvastavat toisaalta käyttökertoimen tuntuvaa kasvua, joka johtuu sosiaalisuunnitelman toteuttamisesta ja ostajayhtymän kanssa tehtävän yhteistyön synnyttämästä yhteisvaikutuksesta, toisaalta paluuta normaaliin riskien kustannusten alalla.

Tämän perusteella komissio toteaa, että mainituissa suuntaviivoissa esitetty ensimmäinen edellytys sille, että tuen katsotaan soveltuvan yhteismarkkinoille ja liittyvän yrityksen elinkelpoisuuden palauttamiseen kohtuullisessa ajassa, täyttyy.

5.3.2 *Vastasuoritteet*

Jotta tukitoimet eivät johda sellaisten liian vahvojen yritysten palauttamiseen markkinoille, jotka voisivat harjoittaa jälleen

epäoikeudenmukaisen aggressiivista politiikkaa, tuensaajayrityksen on rahoitettava merkittävä osa rakenneuudistuksensa kustannuksista omista varoistaan. Tässä yhteydessä on syytä pitää mielessä suuntaviivoihin sisältyvä periaate, jonka mukaan tuensaaja ei saa luovuttaa ainoastaan tilejään rasittavia tytäryhtiöitä ja toimintoja vaan sen on luovutettava myös hyvälaatuisia omaisuuseriä ja tytäryhtiöitä, jotka voivat tarjota yritykselle tarvittavat resurssit rakenneuudistuksen rahoittamiseksi ja julkisten varojen käytön minimoimiseksi, mikä vähentää näin ollen uuden tuen tarpeen ehdottomasti välttämättömään ja velvoittaa yrityksen osallistumaan merkittävässä määrin rakenneuudistuksensa kustannuksiin.

SMC:n taseen loppusumma on supistunut jatkuvasti vuodesta 1992. Se oli 24 597 miljoonaa frangia vuonna 1992 ja 23 149 miljoona frangia vuonna 1997, joten lasku oli 16 prosenttia. Lasku johtui pääasiassa lainasaamisten vähenemisestä, mikä kuvastaa antolainaustoiminnan vähenemistä (laskua 18,9 prosenttia vuosina 1994—1997), ja PBS-tytäryhtiön toiminnan asteittaisesta supistamisesta johtuvasta vuokraustoiminnan laskusta 40 prosentilla.

Supistuminen johtuu kuitenkin osittain yksinkertaisesti huonosta liikkeenjohdosta.

Ne lisätoimet, joihin SMC oli sitoutunut, ja yksityisen ostajan esittämä suunnitelma sisältävät kolmenlaisia myöhemmin toteutettavia vastasuoritteita:

i) Viisi toiminta-aluetta lakkautetaan välittömästi ja lopullisesti

— lakkautetaan Soficim, joka on yksi Ranskan viimeisistä kiinteistölainojen myöntämiseen suoraan omalle asiakaskunnalle (erotuksena vähittäispankkitoiminnan asiakkaista) erikoistuneista pankeista,

— luovutaan GP Banquesta, joka on SMC:n kehityksen edistäjä kansainvälisellä tasolla,

— lopetetaan kiinteistövuokraustoiminta, joka on keskittynyt luovutettavaan PBS-tytäryhtiöön,

— lopetetaan luotonanto paikallishallintoalueille ja luovutaan arvopaperisalkusta,

— lopetetaan riskipääomatoiminta, jota on harjoitettu useiden erikoistuneiden tytäryhtiöiden kautta.

Tämä merkitsee SMC:n taseen pienenemistä vielä 2 910 miljoonalla frangilla eli 12,6 prosentilla vuoden 1997 taseeseen ja 10 prosenttia vuoden 1997 pankkitoiminnan nettotulokseen verrattuna.

ii) Vähittäispankkitoiminnan supistaminen

SMC:n pankkitoiminnan nettotuloksen odotetaan laskevan kahdessa vuodessa, vuosina 1998 ja 1999, noin 25 prosenttia verrattuna vuonna 1997 saavutettuun tasoon, joka puolestaan oli 15 prosenttia alhaisempi kuin vuoden 1996 taso. Samana aikana asiakas- ja arvopaperisalkkuoperaatioiden kokonaismäärä vähenee samassa suhteessa. Tämä vähittäispankkitoiminnan supistuminen johtuu toimista, jotka toteutetaan vapaaehtoisesti toisaalta luotonannon vakauttamisen, toisaalta ostajan suunnitelmaan sisältyvien asiakaskunnan kohdentamisvaihtoehtojen yhteydessä.

iii) Erikoistuneen rahoitus- ja hallintoasiantuntemuksen ulkoistaminen

SMC aikoo luopua vähittäspankkitoiminnan alalla erikoistuneista tuotantopalveluista, etenkin

— arvopapereiden tallettamisesta

— kolmansien osapuolten lukuun tapahtuvasta omaisuudenhoidosta: SMC ei tuota enää itse asiakkaille markkinoitavia rahoitustuotteita, joiden kokonaismäärä oli yli 5,5, miljardia frangia 31 päivänä joulukuuta 1997

— rahoituksen välitys- ja rahoitusmarkkinatoiminnasta

— sekkien käsittelystä.

Edellä SMC:n elinkelpoisuuden ja vaadittujen vastasuoritteiden arvioinnin yhteydessä, erityisesti 5.3.2.i) kohdassa esitetyt seikat huomioon ottaen komissio katsoo, että rakenneuudistustukia koskevissa suuntaviivoissa määrätty edellytys, jonka mukaan kilpailun sopimaton vääristyminen on estettävä, täyttyy tässä tapauksessa.

5.3.3 *Muut edellytykset*

Komissio katsoo, että myös muiden edellytysten on täytyttävä rakenneuudistustukia koskevien suuntaviivojen mukaisesti.

Periaate, jonka mukaan tuki on rajattava vain ehdottomasti välttämättömään, velvoittaa valvomaan ensinnäkin, että SMC:n omat varat riittävät säädettyjen velvoitteiden täyttämiseksi, ja toisaalta, ettei niiden taso ylitä ehdottomasti välttämätöntä tasoa. Tässä yhteydessä komissio huomauttaa, että valtion toteuttama pääomankorotus vastaa osakkeenomistajan velvollisuutta noudattaa omien varojen vähimmäistasoa koskevia sääntöjä, jos osakkeenomistaja ei päätä asettaa pankkia selvitystilaan. Ostajalle on jätetty mahdollisuus toteuttaa SMC:n toi-

mintojen luonteen ja arvopaperisalkun vuoksi tarpeelliseksi katsomansa y1imääräinen pääomankorotus, joten voidaan todeta, että kyseisten valtiontukien jälkeen SMC:n pääomankorotusten taso ei ole omiaan vahvistamaan SMC:tä enempää kuin sen rakenneuudistuksen vuoksi on välttämätöntä.

Rakenneuudistustukia koskevien suuntaviivojen mukaan on estettävä se, että SMC voisi käyttää hyväkseen mahdollisuutta tappiontasaukseen siirtämällä pääomankorotuksilla jo katettuja verotustappioita tuleville vuosille.

Lisäksi on valvottava, että rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan moitteettomasti. Tätä varten Ranskan viranomaisten on toimitettava komissiolle kertomus kuuden kuukauden välein komission päätöksen päiväyksestä lukien aina siihen asti, kun rakenneuudistussuunnitelmassa esitetyt sitoumukset on täytetty.

6. **PÄÄTELMÄT**

Sekä vuosien 1993, 1994, 1995 ja 1997 osalta toteutut 5 868 miljoonan frangin suuruiset pääomankorotukset että 423 miljoonan frangin takaus sisältävät perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Koska tilintarkastustoimiston 23 miljoonaksi frangiksi arvioiman veroriskin täsmällisestä määrästä ei ole varmuutta, riskin kattamiseen tarkoitetun takauksen arvossa on syytä ottaa huomioon +/− 10 prosentin vaihteluväli. Näin ollen hyväksytyn valtiontuen arvioitu enimmäismäärä on 6 303,3 miljoonaa frangia.

Toimenpiteitä on tarkasteltu perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan perusteella sen selvittämiseksi, voidaanko ne katsoa yhteismarkkinoille soveltuviksi. Edellä esitetyn perusteella voidaan katsoa, että SMC:lle myönnetyt tuet täyttävät vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen myönnettävää tukea koskevissa suuntaviivoissa määrätyt edellytykset. Näin ollen kyseisille tuille voidaan myöntää poikkeus perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa määrätystä kiellosta, koska niiden voidaan katsoa soveltuvan yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräysten mukaisesti.

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Tukitoimenpiteet, jotka Ranska on myöntänyt Société Marseillaise de Crédit -yhtiölle (jäljempänä 'SMC') 5 868 miljoonan frangin suuruisten pääomankorotusten sekä 423 miljoonan frangin takauksen muodossa, ovat perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Niiden katsotaan soveltuvan yhteismarkkinoille ja olevan ETA-sopimuksen mukaisia EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla, 2 artiklassa mainituin edellytyksin. Hyväksytyn tuen enimmäismäärä on 6 303,3 miljoonaa frangia.

2 artikla

1) Ranskan on vahvistettava, että yritys toteuttaa komissiolle esitetyn rakenneuudistussuunnitelman kokonaisuudessaan, esitetyt toimintojen supistukset mukaan luettuina.

Ranskan on esitettävä komissiolle kuuden kuukauden välein yksityiskohtainen kertomus, johon sisältyvät kaikki tiedot, joita komissio tarvitsee voidakseen valvoa rakenneuudistusohjelman toteuttamista ja moitteetonta edistymistä.

2) Ranskan on estettävä se, että SMC voisi käyttää hyväkseen mahdollisuutta tappiontasaukseen siirtämällä pääomankorotuksella jo katettuja verotustappioita tuleville vuosille.

3 artikla

Ranskan on ilmoitettava komissiolle kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta päätöksen noudattamiseksi toteuttamansa toimenpiteet.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu Ranskan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 14 päivänä lokakuuta 1998.

Komission puolesta

Karel VAN MIERT

Komission jäsen